

METSÄBIOTALOUDEN TIEDEPANEELI

Metsäbiotalouden tiedepaneelin asiantuntijalausunto

Asia: U 4/2024 vp Valtioneuvoston kirjelmä komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi seurantakehyksestä selviytymiskyisiä Euroopan metsiä varten

Eduskunta

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta

Asiantuntijalausunnon esittäjä: Jari Vauhkonen

Aika: tiistai 27.2.2024 klo 10.00

Paikka: Kokous toteutetaan etäkokouksena Teams-yhteyden avulla.

Johdanto

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus seurantakehyksestä selviytymiskyisiä Euroopan metsiä varten tavoittelee metsäekosysteemien ja niiden palvelujen säilyttämistä, ennallistamista ja kestäväää käyttöä sekä parempaa metsien selviytymiskyä ja monitoiminnallisuutta. Asetusehdotuksen mukainen jäsenvaltioiden tasolla yhdennettyjen pitkän aikavälin suunnitelmien kehittäminen loisi näyttöön perustuvan, osallistavan, monialaisen ja mukautuvan lähestymistavan. Esitys jättää tulkinnanvaraa usean määritelmän osalta (mm. kansallisten järjestelmien hyödyntäminen).

Metsäbiotalouden tiedepaneelin mukaan vastuullisen päätöksenteon ja ennakoivan metsäpolitiikan tulee perustua tutkittuun tietoon. Päätöksen teon tueksi on määriteltävä ja otettava käyttöön selvästi mitattaviin suureisiin perustuvia indikaattoreita, jotka kuvaavat metsien tilan kehittymistä.

Edelleen paneelin mukaan luonnon monimuotoisuuden vahvistamiseen sekä ilmastonmuutoksen hillintään ja siihen sopeutumiseen tähtävien toimien on oltava vaikuttavia ja kustannustehokkaita. Paikkatietoa on hyödynnettävä metsien käytön ja suojelun suunnittelussa tehokkaasti. Suojelu- ja ennallistamistoimien maantieteellinen kohdentaminen ja priorisointi edellyttävät maankäytön monilähteisiin paikkatietoaineistoihin perustuvaa täsmäsuunnittelua (esim. luonnonhoidon kohdentamista nykyisten suojelualueiden yhteyteen) ja ohjauskeinojen kehittämistä tutkitun tiedon pohjalta.

Lausunto

Metsäbiotalouden tiedepaneeli katsoo, että valtioneuvoston kirjelmä nostaa esiin olennaisia seikkoja asetusehdotuksesta ja että sen kannat ovat perusteltuja.

Metsäbiotalouden tiedepaneeli huomauttaa, että muutamia kirjelmässä esitettyjä näkökulmia on mahdollista tarkentaa tieteellisen tutkimuksen pohjalta.

Kartta- vai tilastotietoon perustuva järjestelmä

Asetusehdotuksen mukaan metsien seurantajärjestelmän olisi mahdollistettava mm. "puustoisien maan tarkka kartoitus ja paikantaminen kaikkialle unionissa, ... metsäyksiköiden tunnistaminen yksilöllisesti ... [ja] ... helpotettava niiden muutosten havaitsemista ja paikallistamista, joiden vuoksi maa, jolla on metsää, muuttuu maaksi, jolla ei ole metsää."

Metsäyksiköiden yksilöllisen tunnistamisen yhteydessä esitetty määritelmä "maantieteellisesti täsmällinen tunnistusjärjestelmä" viittaa paikkatieto-, kaukokartoituspohjaisen- (esim. Sentinel Copernicus) ja ylipäätään karttatiedon laajaan käyttöön. Metsävaratiedon tuottaminen laskemalla havaintoja suoraan yhteen karttatasoilta (ns. pixel counting) tuottaa erilaisen tuloksen kuin jos karttatietoa käytettäisiin maastotietoon ja otantateoriaan perustuvien tilastollisten menetelmien aputietona. Jälkimmäistä on pidettävä perustellumpana menetelmänä. Näiden menetelmien käytön lisäksi laskentajärjestelmien on syytä tunnistaa karttatiedon (erit. systemaattiset) virheet ja epävarmuudet.

Ensimmäisen kappaleen viimeinen lause viittaa metsäkadon tunnistamiseen, johon sovellettavat menetelmät voivat tuottaa väärän tuloksen metsätalouden aiheuttamien pienialaisten häiriöiden (päätehakkuut ja harvennukset) osalta ellei niitä seuraavia kestävän metsätalouden toimenpiteitä huomioida ja aineistoja käsitellä yllä esitetyin varauksin.

Komission ehdotus järjestelmästä, joka komission toimesta tuottaisi tiedot puuston latvuspeitosta, (geneerisestä) metsätyypistä, metsien kytkeytyneisyydestä, neulas- ja lehtikadosta, metsäpaloista, maastopalojen riskistä ja häiriöistä puuston latvuspeittävyudessa ovat metsätuhojen ennaltaehkäisyä edistäviä tunnuksia, joita ei liene toisteisesti saatavilla muista järjestelmistä. Näiden tietojen tuottaminen komission toimesta on kannatettavaa.

Nykyisten järjestelmien hyödyntäminen

Metsäbiotalouden tiedepaneeli yhtyy valtioneuvoston kantoihin nykyisten järjestelmien hyödyntämisestä. On totta, että nykyisellään kansallisesti käytössä olevilla VMI- ja metsäkeskuksen tietojärjestelmillä on omat etunsa.

Eri maiden VMI-ryhmät ovat kansallisesti tekemänsä tiedonkeruun ohella lähivuosina oma-aloitteisesti harmonisoineet eli yhdenmukaistaneet eri maissa kerättävään tietoon ja sen käyttöön liittyviä kriteereitä ja oletuksia. Harmonisoituja tunnuksia ovat puuntuotantoon käytettävissä olevan metsän (ja vastakkaisesti metsän, jota ei voida käyttää puuntuotantoon) määritelmien, tilavuuden ja biomassan laskennan ja näiden tietojen käyttö metsän tulevaisuuden kehitysskenaarioissa yhteisellä mallinnusmenettelyllä. Kehitystyö osoittaa, että myös muita metsätietoja voitaisiin harmonisoida yhdenmukaisemmiksi EU-maiden välillä, jos se otetaan tavoitteeksi. Erityisesti tietoja, jotka liittyvät luonnon monimuotoisuuteen voisi tuottaa jakamalla

”metsän, jota ei voida käyttää puuntuotantoon” alakategorioihin ja laskemalla näihin kategorioihin kuuluvien metsien pinta-alaa (esim. ”rajoitetusti puuntuotannon käytössä olevat metsät” alakategorian käytöstä on esimerkkejä). Nykyisen valtakunnan metsien inventointien välillä harmonisoidun tietopohjan säilyttäminen ja sen laajentaminen ovat harkitsemisenarvoisia vaihtoehtoja kokonaan uudenlaisten järjestelmien lisäksi/sijaan.

Kirjelmässä nähdään haasteena, etteivät nykyiset järjestelmät toimita vuosittaista tietoa, kuten useimmissa asetuksen mukaisissa metsätiedoissa edellytettäisiin. Toisaalta Suomessa kansallisesti käytössä olevien kaltaisten järjestelmien voi keruuhetkellä katsoa tuottavan ehdotettuja järjestelmiä tarkempaa tietoa. VMI perustuu maastomittaukseen ja todennäköisyysotantaan muutaman vuoden kierrolla. Suomen metsäkeskuksen tiedonkeruu perustuu myös muutaman vuoden kierrolla toistettavaan laserkeilaukseen, joka on 3-ulotteisen tiedon tuottamisen ansiosta huomattavasti optisiin kaukokartoitusmenetelmiin paremmin yhteydessä metsien biomassaan liittyviin tunnuksiin.

Vaikutus- ja hallinnolliset näkökulmat

Metsäbiotalouden tiedepaneeli pitää valtioneuvoston arvioimia, asetuksen toteutuksen vaikutus-, kustannus- ja resursointitarpeiden arvioita oikean suuntaisina. Erityisesti metsän rakennepiirteet sisältävät kaukokartoitukselle vaikeita tunnuksia ja edellytetyt kartoitukset iki- ja aarniometsien sijainnista ja yleisten metsälintujen määrästä lienevät mahdottomia toteuttaa ilman ehdotettuja maastoinventointeja.

Metsäbiotalouden tiedepaneeli pitää perusteluna valtioneuvoston näkemystä huomioida jäsenvaltioiden keskinäiset eroavaisuudet ja olosuhteiden muutokset asetusehdotuksen jatkovalmistelussa. Mm. metsänhoidon käytännöt vaihtuvat EU:n sisällä etelästä pohjoiseen osittain metsäkasvillisuuden vaihtumisen myötä, mutta toisaalta esim. erilaisten puunkorjuumenetelmien ja metsäteollisuuslaitosten sijoittumisen vuoksi. Yksityisen maanomistuksen osuus vaihtelee, mikä vaikuttaa kansallisen metsäpolitiikan toteutukseen. Esimerkiksi tietosuojakysymykset nousevat kirjelmässä esimerkkinä yhdestä suomalaisen yksityismetsänomistuksen piirteistä ja vastaavia kansallisia erityispiirteitä on muualla. Edellä olevan lausunnon useat kohdat liittyvät kansallisten erityispiirteiden ymmärtämisen tärkeyteen.

Lausunnon tiivistelmä

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus seurantakehyksestä selviytymiskykyisiä Euroopan metsiä varten sisältää useita tavoittelemisen arvoisia avainsanoja kuten metsätietojen ajantasaisuus, tarkkuus, vertailukelpoisuus, julkinen saatavuus ja jakaminen sekä yhteensopivuus ja uudelleenkäytettävyys.

Valtioneuvoston kirjelmä nostaa esiin oikeita seikkoja asetusehdotuksesta ja että sen kannat ovat perusteltuja tieteellisen tutkimuksen pohjalta. Jäsenvaltioiden tuottamien tietojen osalta pyrkimys hyödyntää olemassa olevia järjestelmiä on perusteltu. Nykyisten VMI:n ja metsäkeskuksen kaukokartoituspohjaisten inventointien voi katsoa edustavan metsäinventointien parhaita käytäntöjä molemmilla aloilla.

Tutkimusten perusteella EU-maiden välistä tiedontuotantoa harmonisoimalla kansallisesti tuotettuja tietoja voidaan hyödyntää EU-tason vertailulaskelmissa ja trendien seurannassa. Myös monimuotoisuuteen liittyvää tietoa olisi mahdollista harmonisoida EU-maiden välillä. Valtioneuvosto korostaa oikein (tilastollisiin otantamenetelmiin perustuvien) tilastotietojen käyttöä ja karttapohjaisten tietojen ja niiden tulkinnan luotettavuuden haasteita. Uuden järjestelmän lisäarvo tulisi perustella objektiivisesti esim. kustannus-hyöty- tai tiedon arvo -tyyppisillä analyyseilla.

Asiantuntijalausunnon valmistelijat: Jari Vauhkonen, Antti Asikainen

Liitteet:

Tiedoksi:

